

toriaa ymmärrettäväksi. Ilmiötä on merihistorian tulevaisuuden kannalta vaikea nähdä muussa kuin hyvässä valossa; sen sijaan että merihistoria olisi oma segmentoitunut osaluueensa, jonka sisällä tutkijat kirjoittaisivat vain toinen toisilleen, laivojen kuljettamat ihmiset ja eläimet, rahti, kasvit, painolastit, ideat, taudit, maut, laulut ja tarinat ymmärretään osana laajempaa kokonaisuutta.

Tässä hengessä Helsingin yliopiston emeritusprofessori Yrjö Kaukiainen käsittelee konferenssin päättäneessä luennossaan viime vuosikymmenien rahdinkuljetuksen maailmanlaajuisia trendejä. Kaukiainen vastasi esimerkiksi ekonomistien merihistorioitsijoihin kohdistamaan kritiikkiin merenkulun ylikorostamisesta kaupan volyymin kasvussa erittelemällä raaka-aineiden, tuotannon, energian, logistiikan, kansallisen tariffipolitiikan, varastoinnin ja sataman toimintojen osuutta kokonaisuudessa. Olenaista on myös, mitataanko kasvua tonneissa vai kuutioissa.

Pyöreän pöydän keskustelussa oli kuitenkin paikallaan pohtia, kenen näkökulmasta merihistoriaa on esitetty. Tässä yhteydessä todettiin, että maailmantalouden – kuten merenkulkualankin – painopisteen siirtyminen Aasiaan ei vielä näy osanottajien edustamissa kansallisuuksissa suuressa määrin, tutkimusaiheissa kenties hieman huomattavammin. Uusi tilannekatsaus anglosaksisen ja muun tiedemaailman voima-suhteista koittaa seuraavan kerran vuonna 2016 Australian Fremantlessa.

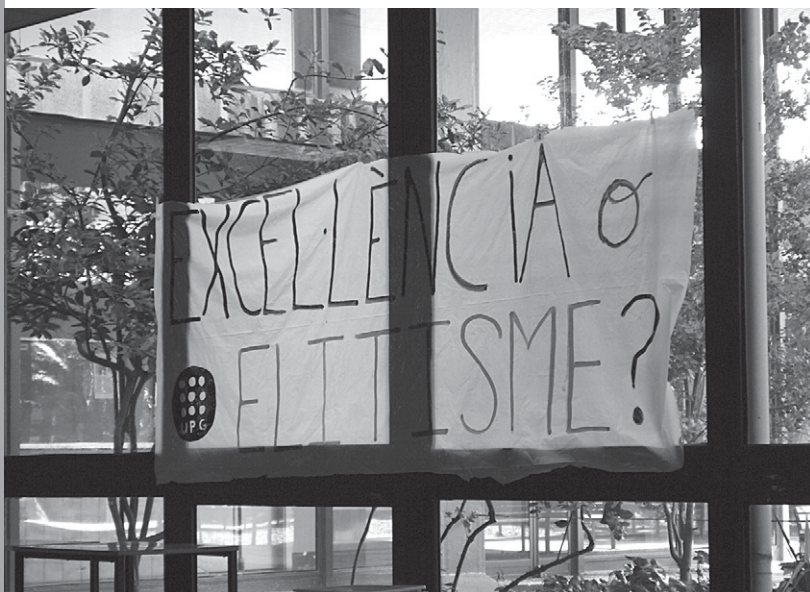
Kirjoittaja on Suomen historian tohtorikoulutettava Jyväskylän yliopiston Historian ja etnologian laitoksella.

TEKNOLOGIAN HISTORIAA KATALONIAN MALLIIN ICOHTEC 10.–14.07.2012 BARCELONASSA

Outi Ampuja

Tämän vuoden teknologian historiaa käsittelevä ICOHTEC-konferenssi järjestettiin Barcelonassa Katalonian itsehallintoalueella Espanjassa. Maassa painitaan talousvaikeuksissa, ja poliittinen kädenvääntö näkyi katukuvassa monin tavoin. Yliopiston rakennuksiin ja yksityistaloihin oli ripustettu poliittisia kannanottoja, joissa kritisoitiin suunniteltuja säätötoimenpiteitä. Suunnitellut leikkaukset ovat tuntuja ja tulevat mitä todennäköisimmin kohdistumaan myös yliopistoihin ja museoihin.

Konferenssiväen mielenkiinto kohdistui kuitenkin lähinnä menneisyyteen. Esitetyt papereita oli noin 170 ja sessioita 40. Osallistujia oli enemmän kuin viime vuosina keskimäärin, sillä tänä vuonna konferenssissa oli noin 210 osanottajaa. Viime vuosina ICOHTECin osanottajamäärät ovat olleet 125–130 henkilön luokkaa. Konferenssi alkoi perinteiseen tapaan poster-sessiolla. Ennen seminaarin varsinaista alkua osallistujilla oli mahdollisuus tutustua Colònia Güellin pieneen, vuonna 1890 perustettuun teollisuuskylään. Tekstiilitehtaan ympärille rakennettu urbaani yhteisö käsitti työtekijöiden asunnot, koulun ja kirkon ja muita yhteisiä tiloja. Rakennuskanta edustaa kiinnostavaa modernia arkkitehtuuria ja niistä tunnetuin on Antoni Gaudin suunnittelema kirkko. Akateemiseen matkailijaan Gaudin kirkko teki suuren vaikutuksen. Erityisen suurta viehtymystä allekirjoittaneessa herätti luonnon muotojen imitointi, josta esimerkkinä palmua muistuttavat pylvää ja

Poliittista kommentointia yliopistolla.
Kuva: Panu Nykänen.

perhosen siipien muotoiset ikkunat.

Konferenssi avattiin virallisesti ETSEIBin eli *Escola Tècnica Superior d'Enginyeria Industrialin* rehtorin tervetuliaistoivotuksilla. Perinteisestä Kranzbergin luennosta vastasi professori Manuel Silva-Suárez Zaragozan yliopistosta. Luennossaan hän käsittelee teknologian ja taiteen suhdetta teollisessa kulttuurissa painottaen tieto-aidon merkitystä kulttuurisena ja yhteiskunnallisen muutosvoimana. Viime kädessä hän kritisoi niin kutsuttua ”rikkaiden ihmisten” eli monarkkien ja poliitikkojen toimintaan keskittyvää ”suurmiesthistoriaa”. Monille kuulijoille kritiikki oli varmasti tuttua monista yhteyksistä, ja suurinta antia ainakin allekirjoittaneelle olivat lukuisia teknisiä keksintöjä, kuten siltoja, junia, lyhtypylväitä ja laivoja ja sisätiloissa sähkövaloa tai vesikalusteita koskevat maalaukset 1800-luvun lopulta ja 1900-luvun alusta. Tutkijan huomio ei kohdistu taulun esittämään vähäpukaiseen kauniiseen naiseen tai merimaisemaan vaan sivummalla kuvattuun kylpyhuoneeseen tai sähkövaloon. Teknologian historioitsija katsoo asioita todellakin toisin.

Konferenssin toisena päivänä alkoivat sessiot, ja valittavana oli laaja kirjo aihepiirejä sosiaalisesta sotahistoriasta materiaaleihin ja rakennetun ympäristön ja teknologian suhteesta teolliseen perintöön sekä koulutukseen. Opimme muuan muassa studiotekniikan kehittymisestä 1970-luvulla ja kuinka 1920-luvulla Ruotsissa yritettiin tuottaa nestemäistä polttoainetta puusta; keskeinen motivaatio oli omavaraisuus, jota haluttiin lisätä sodan uhan vuoksi. Illalla konferenssin osallistujia viihdytti ICOHTECin oma jazz-yhtye *E-mail Special*, joka sai tänä vuonna peräti kaksi suomalaista soittajaa riveihinsä.

Kolmantena päivänä esitelmät pidettiin Katalonian tieteen ja teknologian museossa, joka sijaitsee Terrassan pienessä teollisuuskaupungissa. Paikan arkkitehtuuriset puitteet olivat jälleen mykistäviä.

Päivän aikana kuultiin esitelmiä muun muassa siitä, kuinka tanskalaisia naisia opetettiin pitämään koti puhtaana uuden kodinteknologian avulla; tällaiseen kotiin työssä käyvän aviomiehen oli mukava palata. Kuumme loisteputkivalon olevan oiva ja huo-

Ylh.: Katalonian tieteen ja teknologian museorakennuksen katon rytmi. Kuva: Panu Nykänen.
 Vas.: Antoni Gaudin suunnitteleman kirkon yksityiskohtia Colonia Güellin kylässä. Kuva: Outi Ampuja.

kea keino saada kodit näyttämään idyllisiltä ja moderneilta. Kiinnostavaa kuultavaa oli myös ensimmäisen maailmansodan aikaisista italialaista propagandakuvastoa käsitellyt esitelmä. Saimme myös tietää, millaista epäluottamusta ensimmäisiin höyrylaivoihin kohdistui, sillä niiden ei aluksi uskottu kykenevän ylittämään Atlanttia turvallisesti. Opimme, että Eiffel-tornin rakentamista vastustettiin ja sitä pidettiin pikemminkin koneena kuin taiteena. Tornin myös katsottiin edustavan epätoivottua kaupallisuutta. Päivän tieteellisen ohjelman jälkeen meillä oli mahdollisuus tutustua Terrassan kaupungin omaleimaiseen arkkitehtuuriin, joka

jälleen onnistui yllättämään akateemisen matkajaajan mitä miellyttävimmällä tavalla.

Neljäntenä päivänä sessiot jatkuivat jo tutuksi käyneissä ETSEIBin yliopiston tiloissa. Kuulimme Barcelonan vuoden 1888 maailmannäyttelyyn liittyvistä kiistoista ja eläinten täyttämisestä sekä suunnitelmista istuttaa vieraita kalalajeja alueen järviin. Päivän aikana esiteltiin ICOHTECin kirjapalkinnon saanut kirja, joka on yhdysvaltalaisen Hermione Giffardin teos *The Development and production of turbojet aero-engines in Britain, Germany and the United States*. Kirjassa haastetaan ajatus yhden miehen keskeisestä roolista suihkumoottorin kehittäjänä. Konferenssi-illallisella tarjolla oli perinteistä katalonialaista ruokaa. Viimeisenä päivänä kuultiin esitelmää muun muassa melusteiden arkkitehtuurista ja mielipiteistä, joita ne herättävät kansalaisissa. Tarjolla oli myös puhelinyhtiöiden ja niiden infrastruktuurin historiaa.

Konferenssin osanottajakunta oli hyvin kansainvälistä, ja ilahduttavasti osanottajia oli runsaasti myös Välimeren maista kuten Turkista, Libanonista, Italiasta ja Kreikasta. Ymmärrettävästi espanjalaisia oli mukana melko paljon. Suomalaisia nimiä löytyi ohjelmasta yhteensä kahdeksan, joka on mukava määrä näin pienestä maasta. Konferenssin aikana moni käytti mahdollisuut-

ta tutustua Barcelonan nähtävyyksiin, joita olikin runsaasti Gaudin arkkitehtuurin mestarinäytteistä linnoitukseen ja hiekkarantoihin, paikallisia tapas-aterioita unohtamatta. Kolean alkukesän vastapainona etenkin pohjoismaista matkajaa elähdytti koko ajan vallinnut lämmin ja aurinkoinen sää. Varsinaisen konferenssiohjelman päätyttyä oli tilaisuus tutustua läheiseen viinitilaan. Kaiken kaikkiaan Barcelonan konferenssi oli mielenkiintoinen ja hyvin järjestetty.

Ensi vuonna ICOHTEC järjestetään Manchesterissa 22.–28.7.2013 ja symposiumin teemana on *Knowledge at Work*. Manchesterin tapaaminen on samalla ICOHTECin 40. symposiumi, ja paljastettakoon, että pyöreitä vuosia juhlustetaan tiettävästi erityisellä juhlasessiolla. Barcelonassa saimme lisäksi tietää, että vuoden 2014 konferenssi tulee olemaan Brasovin kaupungissa Romaniasa. Romanianlaiset esittelivät lyhyesti tapahtumapaikkaa ja läheisiä nähtävyyksiä, joihin kuuluu myös pahamaineisen kreivi Draculan linna. Ensi vuonna siis Manchesteriin, ja vuonna 2014 tavataan Romaniassa.

Kirjoittaja on filosofian tohtori ja toimii tutkijana Aalto-yliopiston Insinöörیتieteiden korkeakoulun Koneenrakennustekniikan laitoksella Teollistumisen historian oppiaineessa. Hän on tutkinut mm. äänimaiseman muuttumista, meluongelman historiaa sekä hiljaisuutta ja julkaissut useita kirjoja.

Gaudin arkkitehtuuria. Kuva: Outi Ampuja.